

Levéltári Szemle 2025/4. szám

A folyóirat 2025. évi 4. száma élén álló tanulmány egy gyakorlati szempontból fontos témát – levéltári selejtezés, rendezés, segédletkészítés – tárgyal (Ámik Ákos), amely Pest vármegyei tapasztalatokra támaszkodik elsősorban, bár kitekintés ad más vármegyei intézmények tevékenységére is. Az MLE 2025. évi vándorgyűlésének egyik fő témája – Levéltár és tudomány – témakörben mozog a Műhelymunkák két írása. Kiss Norbert Péter az irodalmi hagyatékok jelentőségéről, feldolgozásáról és gyarapításáról mutat be Somogy vármegyei példákat, Kovács Eleonóra pedig a Jókai bicentenáriumi emlékévhöz kapcsolódóan ír a levéltárosok és a levéltárak irodalmi köntösben való megjelenéséről az író életművében. Széll Gábor levéltár-pedagógiai témájú tanulmánya nem csupán a holokauszt kérdéskörének levéltári dokumentumok segítségével történő, fiataloknak szóló megismertetésére jó példa, de egy iskola és egy levéltár együttműködésének tanulságos gyakorlati példája is egyben. A lapszám egyesületi (MLE, MELTE, MFLSZ, FLE) beszámolókkal, valamint a Krónika rovattal zárul. Utóbbi (évente kétszer) egy-egy bekezdésben tárgyalja a levéltári élet legfontosabb híreit, egyensúlyt teremtve ezzel a különböző intézménytípusok hírei között.

Ámik Ákos: Levéltári selejtezés, rendezés, segédletezés az MNL Pest Vármegyei Levéltára dualizmus kori irataiban

A tanulmány a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Pest Vármegyei Levéltárában folytatott selejtezési, rendezési és segédletkészítési gyakorlatot mutatja be az intézmény őrizetében lévő két fontos irategyüttes, a főispáni és az alispáni iratok példáján keresztül. Bár Magyarországon már az 1930-as években felmerült a szakmán belül a szakszerű selejtezés igénye, erre a gyakorlatban csak a II. világháborút követően került sor a vizsgált intézmény esetében. A selejtezés tényleges elvégzése során azonban túl mechanikus eljárást követtek, ami oda vezetett, hogy értékes irategyütteseket is megsemmisítettek. A selejtezési munkákkal párhuzamosan végezték el a rendezést is, ennek eredményeképpen jött létre az iratok jelenlegi rendje. Az immár rendezett irategyüttesekhez segédletek is készültek az 1950-es évektől kezdődően. Ekkor állították össze a levéltár alapleltárait, valamint fond- és állagjegyzékét, emellett megkezdték az egyes fondokra vonatkozó repertóriumok kiadását. Az újabb időkben egyre inkább modern levéltári szabványokhoz igazodó adatbázisok segítik a kutatók eligazodását, ám ezek adatmezőinek kitöltésében a közelmúltig jelentős segítséget nyújtottak a korábban elkészült repertóriumok.

Kiss Norbert Péter: Irodalmi hagyatékok az MNL Somogy Vármegyei Levéltárában

Bár az irodalmi hagyatékok legfőbb megőrzői nem a levéltárak, időnként az archívumok is vesznek át ilyen jellegű irategyütteseket, amennyiben az elhunyt személy irodalmár volt, vagy irodalommal is foglalkozott. A tanulmány az MNL Somogy Vármegyei Levéltárában őrzött irodalmi irategyüttesek bemutatásán keresztül ismerteti ezen iratállományok sajátosságait, rendezésük legfontosabb tanulságait, valamint törekszik annak bemutatására, hogy a rendezést követően a kutatók milyen módon aknázhatják ki az így feldolgozott levéltári anyag forrásértékét. A leírtak hasznos segítséget nyújthatnak a más levéltárakban folyó hasonló jellegű rendezési munkák során.

Kovács Eleonóra: Levéltárak és levéltárosok Jókai Mór regényeiben

Jókai Mór születésének 200. évfordulóján az író munkásságának számos területével foglalkoztak a kutatók. A szerző hatalmas terjedelmű életműve számos témát felölel: a különböző hivatalok, intézmények, köztük a levéltár is megjelenik benne. A jogvégzett és a vármegyei adminisztrációt különösen jól ismerő Jókai műveiben gyakran fordul elő levéltárakkal és az ott őrzött iratokhoz hozzáférő személyek munkájával kapcsolatos információ és fordulat. A Foglalkoztatta a levéltárban rejlő sok adat, és a jogbiztosításhoz, a bírósági eljárásokhoz szükséges iratok, az örökösödés, a nemességigazolás mint hivatalos eljárás gyakran része regényei cselekményének. Az archívum mint a történeti értékek tára és a családtörténet-kutatás helyszíne szintén megjelenik. A tanulmány összegzi miként értékelte egy levéltárat járt irodalmár az archívumokat és az ottani munkát.

Szell Gábor: A holokauszt csongrádi áldozatainak kutatása középiskolásokkal – A csongrádi levéltár és a Batsányi-gimnázium közös projektje

A beszámoló egy példaértékű összefogás történetét mutatja be. 2024-ben emlékeztünk meg a holokauszt 80. évfordulójáról. Ennek apropóján fogott össze az MNL Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltára csongrádi fióklevéltára a helyi Batsányi-gimnáziummal egy közös projekt megvalósítása érdekében. Ennek keretében a holokauszt csongrádi áldozataira vonatkozó adatok gyűjtését kísérelték meg az iskola vállalkozó szellemű diákjai minél teljesebbé tenni. A projekt előkészítéseként az iskolában speciális történelemórákat tartottak, amelyek a holokausztra vonatkozó ismeretek átadása mellett a magyarországi zsidóság történetének bemutatására fókuszáltak. Ezt követően kerülhetett sor a tulajdonképpeni projekt megvalósítására, amelynek eredményeképpen kiadvány is készült megemlékezve a holokauszt csongrádi áldozatairól. A közös munka a kötet megjelenésével nem ért véget, a projektben résztvevők további kutatásoktól remélik a jelenleg még ismeretlen adatok bővítését, sikeres feltárását.